

Maanomistajan huomioita kaivoslaista

Kaivoslakityöryhmän
kokous 14.4.2021

Jenni Hasa Metsähallitus Kiinteistökehitys 2021

Maanomistajan rooli

- **Metsähallitus esittää, että kaivoslain alainen toiminta malminetsinnän osalta tulisi luvittaa aina viranomaisluvin eikä maanomistajan antamilla suostumuksilla. Mm. viranomaisvalvonta, roolien selkeys ja vakuudet puoltavat tätä.**
 - **Metsähallitus ei myönnä maanomistajasuostumuksia malminetsintään kuin poikkeustapauksissa ja esimerkiksi saamelaisten kotiseutualueelle ei myönnetä maanomistajasuostumuksia malminetsintään.**
- **Metsähallituksella on myös luonnonsuojelualueiden haltijana viranomaisrooli. Luonnonsuojelualueisiin liittyvistä asioista on kommentoitu aiemmin toimitetussa muistiossa eikä niitä ole otettu esiin tässä esityksessä.**

Kaivostoiminta – kiinteistövero

- **Kiinteistövero tulee kohdistua toiminnan harjoittajaan ei maanomistajaan.**
 - Verottaja on vuonna 2017 tehnyt verotuspäätöksen, jonka mukaan maanomistajan tulee maksaa kiinteistöveroa yhden kunnan alueella kaivospiirialueelle sijoittuvista maa-alueistaan. Sama päätös lienee tullut kaivospiirin muillekin maanomistajille. Kaivoslain nojalla kaivosoikeuden haltijalle on annettu kaivostoimituksessa kaivosalueeseen käytännössä kaikki omistajan hallinta- ja käyttöoikeudet poissulkeva käyttöoikeus alueeseen, ja siten kaivosoikeuden haltija on maanomistajan veroinen haltija. Verotuksen oikaisulautakunta on hylännyt oikaisuvaatimuksen. Päätöksen perusteluiden mukaan koska kaivoslain mukainen kaivoslupa on voimassa toistaiseksi luvan lainvoimaiseksi tulosta, ei tällaista oikeutta ole pidettävä kiinteistöverolain 5 § :ssä tarkoitettuna pysyvänä hallintaoikeutena ja tämän johdosta maapohjan kiinteistövero on määrätty kiinteistön omistajalle.
- **Kaivoslain mukaisia korvauksia määritettäessä ei ole huomioitu sitä, että maanomistaja joutuu maksamaan kiinteistöveroa, joka alentaa käytännössä huomattavasti maanomistajan kaivospiiristä saamia hehtaari- ja louhintakorvauksia. Jos kiinteistöverotus toteutuu verottajan haluamalla tavalla, syntyy maanomistajille täysin kohtuuton tilanne. Jos vaaditaan kiinteistöveroa lainvoimaisesta kaivospiiristä, jolla ei vielä ole louhintakorvauksiin johtavaa kaivostoimintaakaan, kiinteistöveroa syntyy yleisten kiinteistöveron määräytymisperusteiden mukaan enemmän kuin kaivospiiristä saa kaivoslain mukaista hehtaarikorvausta (50 €/ha). Eli käytännössä maanomistaja joutuu maksamaan siitä, että on luovuttanut alueensa kaivospiiriin. Mahdollinen kiinteistövero tai muut vastaavanlaiset maksut tulisi ehdottomasti huomioida kaivoslaissa selkeästi niiltä osin kuin se on mahdollista maanomistajan aseman turvaamiseksi lunastukseen rinnastettavissa olevassa tilanteessa.**

Kaivostoiminta

- **Vanhat kaivosalueet – aitojen ylläpitovelvollisuus ja yleinen turvallisuus.** Kaivoslaissa ei ole määriteltä tarkemmin, kuinka kauan kaivosyhtiöt ovat vastuussa kaivosalueen turvallisuuden ylläpidossa ja mm. louhosalueita kiertävien aitojen ylläpidosta. Tästä on tulkintakiistoja, ja tulisi määritellä vastuurajoitukset ja niihin liittyvät aikamääreet. Vastuu kaivosyhtiön ja maanomistajan välillä tulisi olla selvä.

Malminetsintä - tutkimustunneli

- **Tulisi luvittaa kaivos- ja kaivosturvallisuusluvalla.**
- Nykyisen kaivoslain mukaan voidaan malminetsintäluvalla (ja vakuuksilla) hakea lupaa tutkimustunnelin rakentamiseen. Maanomistajan näkökulmasta tämä on ongelmallista, koska malminetsintäluvan vakuudet eivät riitä.
- Tutkimustunneli tulisi vaatia kaivosluvan ja kaivosturvallisuusluvan, koska niissä määritetään alueen käyttö, seurataan ja turvataan maanomistajan edut mm. yleisten ja yhteisten etujen tarkastelulla, määritellään jälkihoitotoimenpiteistä mm. rakenteiden ja rakennusten poisto alueelta, turvallisuusseikat (tunnelin suun tukkiminen, aitaamistarpeet) sekä **määritetään riittävät vakuudet alueen jälkihoitotoimenpiteisiin**. Lisäksi kaivosturvallisuusviranomaisen valvoo tunnelin ja alueen turvallisuutta.
- Nykyisessä lainsäädännössä tutkimustunneli vaatii AVI:n ympäristöluvan, mutta ympäristöluvan vakuudet kattavat jälkihoitotoimenpiteet vain ympäristönäkökulmasta eikä lainkaan kaivosturvallisuusnäkökulmasta **eikä näitä vakuuksia voida käyttää ristiin**.

Malminetsintä

- **Vakuusasia malminetsintäluvissa.** Yleisperiaate tulisi olla, että vakuus kattaa kaikki kaivoslain mukaiset velvoitteet, jotka liittyvät malminetsintään. Tukesin tulkinnan mukaan malminetsintäluvassa vakuus voidaan asettaa koskemaan ainoastaan jälkitöiden kuntoon saattamista. Metsähallitus esittää, että säädöksiä muutetaan siten, että vakuus asetettaisiin myös kaivoslain 99 §:n mukaisille korvauksille. Lisäksi malminetsinnän vakuutta määritettäessä tulisi huomioida myös se, että vakuuden tulisi olla riittävän suuri, jotta se kattaisi myös pilaantuneiden maiden puhdistamisesta aiheutuneet kustannukset sellaisessa tilanteessa, jossa yhtiö ei pysty huolehtimaan sille kuuluvia velvoitteita.
- **Etsintätyö – ilmoitusvelvollisuus.** Kaivoslain etsintätyötä koskeva ilmoitusvelvollisuus (8 §) ei ole toteutunut lain tarkoittamalla tavalla. Metsähallitus on saanut vv. 2015-2020 ilmoituksia etsintätöistä yhteensä alle 10 kpl, mikä on vähän, kun tiedetään, kuinka merkittävä maanomistaja Metsähallitus on malminetsinnän kannalta kiinnostavilla alueilla. Ilmoitusvelvollisuudella on maanomistajan yksityisen edun lisäksi suuri merkitys yleisenkin edun kannalta. Ilmoitusten perusteella Metsähallituksella olisi mahdollisuus esittää näkemyksensä esimerkiksi etsintätyön luvanvaraisuudesta luonnonsuojelualueilla tai mahdollisista ajallisista tai alueellista rajoituksista uhanalaisten petolintujen pesien läheisyydessä.

Malminetsintä

- **Malminetsintälupahakemuksen voimassaoloaika.** Malminetsintävarauksen voimassaoloaika on 2 vuotta, jonka jälkeen yhtiö jättää malminetsintähakemuksen Tukesille. On huomioitava, että malminetsintähakemus voi roikkua Tukesissa vuosikautia, tälläkin hetkellä on vuosina 2013-2014 haettuja malminetsintälupahakemuksia, joita yhtiöt eivät ole saattaneet voimaan. Tällainen alueiden varailu malminetsintälupahakemuksilla vuosikausiksi ei tue tavoitetta tehdä malminetsintä tehokkaasti ja luopua alueesta. **Metsähallitus esittää, että malminetsintälupahakemus tulisi olla voimassa maksimissaan kolme (3) vuotta, jonka jälkeen se raukeaa mikäli yhtiö ei saata hakemusta voimaan.**
- **Maanomistajakorvaukset malminetsinnässä.** Kun maksimi lupa-aika 15 vuotta on kulunut loppuun ja malminetsintähakemus uusitaan, alkavat korvaukset juosta jälleen 20 e/ha.

Kullanhuuhdonta

- **Etsintätyön ilmoitusvelvollisuus.** Kaivoslaissa etsintätyöstä pitäisi vaatia tarkka paikka ja kartta alueesta. Muutoin on mahdotonta lausua esimerkiksi vaikutuksista uhanalaisille kasveille. Monella kansalaisella on ajatus, että kullanhuuhdonta on jokamiehen oikeus lähes missä tahansa ja ilmoituksen paikkana saattaa olla ilmoitettu "Lapin lääni". Ilman ilmoitusvelvollisuuden sisällön tarkempaa määrittelyä, lainkohdan tarkoitus jää toteutumatta.
- **Tarkennukset kaivoslakiin kullanhuuhdonnan osalta.** Kaivoslakiin tulisi tehdä tarkennus mikä lasketaan vähäiseksi näytteenotoksi (näytteen koko tulisi määrittää). Tämä olisi tärkeää myös toimijoiden yhdenvertaisuuden kannalta.

www.metsa.fi

@metsahallitus_forststyrelsen

@metsahallitus

www.metsa.fi

@metsahallitus_forststyrelsen

@metsahallitus